

Чи переможе Барак Обама у 2012 році?

Анотація

Коло питань, обговорюваних у статті, охоплює аналіз таких основних аспектів. По-перше, розглянуто ставлення американців до поточної діяльності Барака Обами. По-друге, стисло обговорюються перспективи Республіканської партії з приводу висунення сильних кандидатів у президенти на майбутніх виборах. По-третє, активізація руху “Чайної партії” восени 2011 року поставило на порядок денний питання щодо участі його активістів у президентському марафоні. По-четверте, у статті порушено тему співвідношення демократів і республіканців у лавах електорату 2012 року. Загальний висновок зводиться до того, що в лютому 2011-го Барак Обама мав гарні шанси бути переобраним у 2012 році.

Ключові слова: Барак Обама, президентські вибори 2012 року, моніторинг громадської думки, партійна стратифікація, шанси на переобрання Барака Обами

Погляд із лютого 2011 року

Наприкінці 2010 року в Москві була опублікована моя книга з аналізом результатів соціологічного моніторингу виборчої кампанії у США 2008 року “Феномен Барака Обами” [Докторов, 2011]. Час летить швидко, країна знову наближається до виборів, і готуються до них не тільки майбутні кандидати в президенти й партійні функціонери, а й політологи, соціологи, полстери. Накопичена в мені інерція руху постійно підштовхує і мене до ознайомлення зі статистикою установок електорату, із попередніми міркуваннями аналітиків стосовно того, як точитиметься боротьба за Білий дім, до ознайомлення з промовама президента і помітних ньюсмейкерів.

До проведення такого дослідження мене закликає також інформаційне середовище, яке змінюється на очах. Передусім тема президентських виборів 2012 року дедалі частіше та докладніше обговорюється в пресі. По-

друге, активізувалися полстери, і тематика опитувань дедалі більшою мірою співвідноситься з майбутніми виборами. По-третє, виникають нові сайти, зорієнтовані на висвітлення президентської кампанії, на залучення до неї різних груп виборців.

Президентська кампанія 2012 року обіцяє бути куди агресивнішою і, відповідно, витратнішою за всі попередні. Так, 2008-го Обама зібрав на проведення виборів майже 750 млн дол., Буш-мол. у 2004-му — вдвічі менше, 356 млн дол., за чотири роки до того його фонд був удвічі “легшим” — 172 млн дол., у Клінтона 1992-го — лишень 100 млн дол. Для проведення прийдешньої кампанії, за оцінками фахівців, команда Обама планує зібрати мільярд доларів, республіканському кандидату у президенти знадобиться 10-значна сума [Overby, 2012].

Для Барака Обама головна відмінність майбутньої виборчої кампанії від тієї, що відбулася 2008 року, полягає в тому, що виборці вже будуть менше замислюватися про його програму, але першою чергою оцінюватимуть зроблене ним. Іншими словами, для нього це будуть не тільки вибори, а й референдум з приводу довіри до нього. Нинішнім кандидатам-“слонам” — у психологічному і тактичному планах — буде простіше, ніж було Джону Маккейну та іншим кандидатам-республіканцям у 2008-му. Тоді вони мусли багато в чому обстоювати політику, що їй вісім років поспіль проводив їхній однопартієць Джордж Буш-молодший. Тепер їхній критичний запас нічим не обмежуватиметься. Відчувши смак перемоги на нещодавніх проміжних виборах, вони намагатимуться розвинути свій успіх і бути першими у президентській кампанії 2012 року.

Вже зараз можна скласти чималий перелік запитань, що конкретизують програму соціологічних спостережень за перебігом майбутньої президентської боротьби, але поза всяким сумнівом головним серед них є: “Чи переможе Барак Обама?”.

Згаданий моніторинг може становити інтерес не лише в політико-прикладному аспекті, а й в історико-соціологічному [Докторов, 2006].

Виборча кампанія Франкліна Рузвельта у 1936 році була першою в історії США, та й у світовій політиці, коли на базі науково спланованих опитувань вимірювали електоральні установки і на підставі результатів вимірювань прогнозували ім'я переможця. Вибори президента відбуваються тут щочотири роки, і кампанія 2012-го буде двадцятою в історії вивчення загальнонаціонального електорату. Це — помітна віха в історії опитувань, що за минулі десятиліття перетворилися на складову американської демократії. Водночас легко помітити, що в поточному році виповнюється 75 років сучасній практиці вивчення установок американських виборців, понад те — дослідженням громадської думки населення країни з усього комплексу проблем, що його хвилюють. Таким чином, вибори 2012 року автоматично стають одним із ключових моментів в історії соціології масової свідомості.

Три чверті століття — термін величезний, багато чого сталося за цей час у теорії, практиці й організації вивчення громадської думки, але впродовж усього цього часу лідерство в цій дослідницькій царині належить структурі, створеній 1935 року Джорджем Геллапом і відомій зараз як Організація Геллапа (The Gallup Organization).

Зроблене Організацією Геллапа за сім десятиліть дає унікальний матеріал для соціології масової свідомості та пізнання методів соціальних наук, і немає інших напрямів соціології, де б існували настільки довгі ряди спостережень, що безпосередньо характеризують сприйняття людьми світу, що їх оточує. І лише в рамках вивчення громадської думки, а саме при аналізі електоральних преференцій уможлиблюється перевірка робочих властивостей усіх ланок вимірювального ланцюжка. Так склалося, що кожен високосний рік американські полстери на очах усього населення країни, а в останні десятиліття — і цілого світу — мають доводити ефективність застосовуваних ними опитувальних технологій і здатність точно передбачати результати голосування. Виборча кампанія 2012-го свого роду ювілейна — ще одне випробування майстерності аналітиків.

Пропонована стаття має три мети: по-перше, окреслити загальні риси моніторингу президентської виборчої кампанії у США 2012 року; по-друге, показати багатоманіття наявної вже зараз інформації про установки американського електорату; і, по-третє, навести приклади нових підходів до аналізу динаміки електоральних установок.

У першому наближенні пошук відповіді на головне дослідницьке запитання “Чи переможе Барак Обама?” можна звести до вивчення чотирьох тем:

1. Яким є ставлення американського електорату до діяльності президента Барака Обама?
2. Чи є сильні кандидати на боротьбу за посаду президента в Республіканській партії?
3. Що означає активізація “Чайної партії”?
4. Яким є чисельне співвідношення прихильників Демократичної та Республіканської партій серед виборців?

Про довіру до результатів опитувань

Вважаю за доцільне перед аналізом перспектив переобрання Барака Обама на другий президентський термін розглянути методико-інструментальну тему, котра, як правило, моментально виникає, коли йдеться про вимірювання електоральних установок. Запитання формулюється просто: “Якою мірою можна довіряти електоральній статистиці?” Якщо отримувана полстерами інформація відображає картину установок виборців, то її можна обговорювати в перебігу спостережень за виборчою кампанією і використовувати для побудови прогнозів. У протилежному разі всі міркування стосовно розвитку виборчого процесу і всіх прогностичних тверджень виявляються хибними.

Національна рада з опитувань громадської думки (National Council on Public Polls) — це створена у 1969 році асоціація організацій, що здійснюють опитування. Її завданням є створення високих професійних стандартів для полстерів і формування у політиків, журналістів і населення правильного розуміння матеріалів опитувань. Від 1997-го NCPР видає щорічні релізи стосовно точності електоральних опитувань; тоді були насамперед загальнонаціональні зондажі. Від 2002-го почали аналізувати також якість опитувань, проведених на рівні штатів.

У звіті NCPP за 2010 рік розглянуто 295 опитувань, що їх було проведено впродовж 20 днів, що передували виборам у сенат і губернаторів штатів; голосування відбулося 2 листопада 2010 року. Якщо організація проводила в цей час кілька опитувань, тоді до аналізу включали результати останнього. Середня помилка завбачення результатів голосування щодо кожного з кандидатів у 2010-му для 295 опитувань становила 2,4%; для 202 зондажів, що проходили після 24 жовтня, похибка дорівнювала 2,1% [NCPP, s.a.].

З-поміж 295 опитувань, що проводилися в штатах, у 137 випадках (46%) використовували традиційну техніку телефонного інтерв'ю. У 122 опитуваннях (41%) — технологію Interactive Voice Response (IVR), що бурхливо розвивається, коли запитання зачитують записаним голосом, а респондент відповідає на них, набираючи відповідні цифри на своєму телефоні. Крім того, було проведено: 27 онлайн-опитувань (9%), 7 опитувань, що являли собою комбінацію звичайного телефонного інтерв'ю (2%) та IVR, і 2 поштові опитування. Для “живих” телефонних опитувань середня похибка становила 2,4%, для IVR — 2,6%, для онлайн-опитувань — 1,7%. За межами теоретичних довірчих інтервалів виявилися результати 69 опитувань (23%).

Похибку обчислювали лише для двох провідних кандидатів. Схему розрахунку можна показати на прикладі. Якщо Сем Джонс переміг Джоан Сміт із результатом 55% до 45%, тоді перевага Джонса дорівнює 10%. Якщо відповідно до опитування Джонс мав випередити Сміт із рахунком 47% до 43%, тобто з відривом у 4%, тоді похибка опитування дорівнює 6% (10% – 4%). Але стосовно кожного із кандидатів похибка дорівнює половині цього значення, тобто 3%. Такий прийом оцінювання похибок опитувань був запроваджений у 1997 році і зберігається дотепер. Аналіз статистики похибок для прогнозування результатів голосування в штатах у 2002–2010 роках підсумовано в таблиці 1.

Таблиця 1

Похибки опитувань, проведених у штатах, 2002–2010

Кількість опитувань	Початок опитувань	Дата голосування	Похибка, %
2002 рік			
98	29 жовтня	5 листопада	2,3
159	20 жовтня		2,4
2004 рік			
198	25 жовтня	2 листопада	1,7
56	17–25 жовтня		2,2
2006 рік			
152	1 листопада (кінець)	7 листопада	2,0
2008 рік			
236	27 жовтня	4 листопада	1,8
507	15 жовтня		2,0
2010 рік			
202	24 жовтня	2 листопада	2,1
295	13 жовтня		2,4

Марк Блюменталь, який спеціально вивчав цю статистику, зазначає, що попри різноманітні збої загалом точність електоральних опитувань залишається напрочуд високою [Blumental, s.a.].

Рівень схвалення діяльності президента Обами

У 1945 році після десяти років пошуків Геллап почав регулярно запитувати респондентів: “Ви схвалюєте чи не схвалюєте роботу (ім’я) як президента?” І після смерті Геллапа 1984-го це запитання — наголошую, в незмінному формулюванні — використовують його послідовники. Частка позитивних відповідей на нього дістала назву індексу “схвалення діяльності президента”. Хоча Геллап створював запитання для вимірювання ставлення населення до обраного президента, багаторічні спостереження виявили, що аналіз динаміки цього індексу слугує добрим інструментом прогнозування успіху президента в його прагненні переобратися на другий термін. Принаймні цей індикатор входить до численних моделей, розроблених для довгострокового (за півроку і раніше) прогнозу голосувань. Цей аналіз розпочинається в січні 2011 року, тобто за 22 місяці до дня голосування, яке, відповідно до Конституції, має відбутися 6 листопада 2012 року.

Таблиця 2 показує, як діяльність Обами у другий рік його президентства оцінювалася порівняно з аналогічним періодом роботи президентів, котрі очолювали країну до нього [Jones, s.a.].

Таблиця 2

Схвалення діяльності президентів у другий рік їхньої роботи

Президент	Час другого року	Середнє значення індексу схвалення, %	Кількість опитувань
Ейзенгауер	20.01.1954 – 19.01.1955	65,5	16
Кеннеді	20.01.1962 – 19.01.1963	72,1	13
Ніксон	20.01.1970 – 19.01.1971	56,2	17
Картер	20.01.1978 – 19.01.1979	45,3	26
Рейган	20.01.1982 – 19.01.1983	43,3	19
Буш-ст.	20.01.1990 – 19.01.1991	66,8	32
Клінтон	20.01.1994 – 19.01.1995	45,9	28
Буш-мол.	20.01.2002 – 19.01.2003	71,3	46
Обама	20.01.2010 – 19.01.2011	46,7	347

Ясна річ, головне для нашого аналізу міститься у третьому стовпчику таблиці 2. Однак зверну увагу на нижню клітину четвертого стовпчика; від січня 2010-го до січня 2012 року Організацією Геллапа було проведено 347 опитувань, під час яких вивчали ставлення населення до діяльності президента. Вісім років тому їх було на 300 менше. Такого збільшення кількості опитувань вдалося досягти завдяки новій організації зондажів. Щодня опитують близько 500 осіб, і щодня публікують середнє зважене за три дні, тобто за загальною вибіркою у 1500 осіб.

Рівень схвалення діяльності Обами у другий рік його президентства помітно нижчий за оцінки роботи Кеннеді, Ейзенгауера, Буша-ст. і Бу-

ша-мол., проте дещо вищий, ніж схвалення діяльності Рейгана і Клінтона, яких було успішно переобрано на другий термін. Понад те, у лютому 2011 року майже кожен п'ятий із дорослих американців (19%) під час відповіді на відкрите запитання назвали Рейгана найвидатнішим серед американських президентів. Клінтон був третім (13%) у цьому почесному переліку, поступившись лише одним відсотком Лінкольну (14%). Зазначу, Обаму, який пропрацював на своєму посту лишень два роки, найвидатнішим президентом визнали 5% опитаних; за ним ідуть, Теодор Рузвельт і Гарі Трумен (по 3%), а далі обидва Буші та Ейзенгауер [Newport(a), s.a.].

Це все про минуле, тепер трохи про сьогодні. З весни до початку грудня 2010 року діяльність Обами позитивно оцінювали від 40% до 50% опитаних, і зазвичай частка тих, хто схвалював, перевищувала частку тих, хто не схвалював роботу президента. Кілька разів спостерігалася ситуація, коли загальний індекс схвалення був негативний, оскільки відсоток тих, хто не схвалює, не перевищував частку тих, хто оцінює роботу Обами позитивно. На 28 грудня його діяльність схвалювала половина (50%) населення, а до кінця лютого 2011 року цей показник змінювався у вузькому діапазоні від 46% до 50%, але жодного разу не був негативним [Gallup, s.a.]. Назагал це не дуже “одностайна” оцінка роботи президента, проте вона дає підстави з оптимізмом дивитися на початок виборчої кампанії і навіть на її результати. На думку політолога Кріса Вейганта, з огляду на динаміку індексу схвалення січень 2011 року став найкращим періодом за час президентства Обами — з'ясувалося, що він знову “над водою” [Weigant, s.a.].

Серія телефонних опитувань, що були проведені впродовж усього 2010 року й охопили 179503 дорослих респондентів 50 штатів і Федерального округу Колумбія, виявила дві тенденції [Newport(b), s.a.]. *Перша* — індекс схвалення помітно різнився в різних штатах. Найвище значення (84,4%) спостерігалось в окрузі Колумбія, що включає столицю країни Вашингтон, і ще у восьми штатах він перевищував 53%. У десяти штатах показник схвалення був нижчий — 39,3%, а найнижчий рівень виявився в штаті Вайомінг — 27,6%. Ці цифри не дивують аналітиків. Населення столичного регіону здобуло право брати участь у президентських виборах лише у 1961 році, і від 1964-го воно жодного разу не проголосувало за кандидата-республіканця; причому перевага демократичного кандидата над республіканським завжди була вельми помітною (не менш як 57%). Виборці Вайомінгу після перемоги у 1948 році (із різницею в 4%) у цьому штаті демократа Трумена лише одного разу, в далекому 1964-му проголосували за президента-демократа — Ліндона Джонсона [Electoral History, s. a.].

Друга тенденція — порівняно із 2009 роком індекс схвалення Обами зменшився в усіх штатах. Найбільше зниження (15,2%) зафіксовано у штаті Вермонт, найменше (4,7%) — у Міссісіпі. Поки нічого критичного в такій динаміці індексу схвалення фахівці не виявляють, але очевидно, що результати цього опитування Геллапа будуть враховані в поточній політиці президента й у побудові його виборчої стратегії при боротьбі за голоси штатів.

На думку фахівців, індекс схвалення Обами буде яскравим індикатором для прогнозування результатів виборів 2012 року, проте робити певний висновок стосовно результатів голосування в лютому 2011-го зарано. Експерти нагадують: наприкінці січня 1983 року діяльність Рейгана схвалювали

35% населення, але 1984-го він із високим рівнем одностайності електорату (58,8% проти 40,6%) був переобраний на другий термін. Роботу президента Буша-ст. наприкінці січня 1991 року схвалювало 83% населення, насамперед за його військову операцію в Перській затоці, проте в наступному році він не був переобраний.

Чи є сильні кандидати-республіканці на боротьбу за пост президента?

У середині лютого 2011 року досвідчений політичний оглядач Девід Кун звернув увагу на те, що кандидати від Республіканської партії не поспішають офіційно заявляти про свою участь у найближчих виборах. У 2008-му до цього моменту республіканці Мітт Ромні, Майк Хаккабі та Руді Джуліані, а також демократи Барак Обама, Гілларі Клінтон і Джон Едварс уже оголосили про свій намір боротися за Білий дім, лише Джон Маккейн маскував свою підготовку до виборчого марафону. Імовірно, його однопартійці в поточному році використовують аналогічну тактику [Kuhn, s.a.].

Однаке ця “таємниця” не стримує полстерів. Згідно з результатами опитування Організації Геллапа, у середині листопада 2010 року 19% республіканців заявляли, що у 2012-му проголосують за Ромні, по 16% — за Пейлін і Хаккабі [Jones, s. a.]. Подібна “розпорошеність” в установках республіканського електорату спостерігалася й наприкінці першого тижня січня 2011 року. Тоді близько третини (30%) тих, хто планує голосувати за республіканського кандидата, віддавали перевагу Хаккабі, а далі близько один за одним ішли Ньют Гінґріч (24%), Ромні (23%) і Пейлін (22%) [Newport, s.a.]. Наприкінці січня відома полстерська організація “Расмуссен” зафіксувала приблизно такий само розподіл електоральних преференцій прихильників Республіканської партії: 24% — Ромні, 19% — Пейлін і 17% — Хаккабі [Romney, s.a.].

Не уявився у стані республіканців фаворит виборчої кампанії наступного року і до кінця лютого 2011 року. Вісім років правління Буша-мол. помітно послабили інтелектуальний рівень республіканської еліти, немає ідей, немає харизми, немає “справжніх буйних”. Такої непевності щодо майбутнього кандидата у президенти в республіканців давно не було. Напередодні 1972 року явним фаворитом був Ніксон, потім були: Форд (1976), Рейган (1980 і 1984), Буш-ст. (1988 і 1992), Доул (1996), Буш-мол. (2000 і 2004) і Джуліані (2008). Крім Джуліані, всі вони були номіновані партією на пост президента [Jones, s.a.], а Ніксон, Форд, Рейган і обидва Буші стали президентами США.

Затягування процесу виокремлення лідера в стані республіканців певною мірою пов'язане з тим, що тепер гроші і репутацію можна швидко завоювати через Інтернет, і роль партійних босів у формуванні виборчих фондів і висуванні кандидатів для участі у виборах за останні роки помітно знизилася. Теоретики та стратеги Республіканської партії зазначають, що тепер вона не ієрархічна, а “пласка” [Electoral History, s.a.].

За кілька днів до кінця лютого 2011 року газета “Вашингтон пост” опублікувала велику статтю під назвою “Майк Хаккабі все ще хоче бути президентом?” [Tumulty, s.a.]. Ідея статті: хоча Хаккабі не відмовився від повернення у велику політику, він нагадує людину, яка поглядає на Білий дім

лише одним оком. Очевидно, що в нього є проблема зі збиранням грошей на проведення кампанії, а сам він говорить, що не хотів би стрибати в басейн, не наповнений водою. Хаккабі, подібно до інших можливих республіканських кандидатів, чудово розуміє, що боротися з Обамою, якого Демократична партія номінує на пост президента, позаяк ніхто із демократів не кине йому зараз виклик, буде вкрай складно. До того ж Обама не тільки матиме значну фінансову підтримку від своїх прихильників, але, не беручи активної участі в первинних виборах, збереже гроші для завершальної фази виборчого марафону.

Утім, відсутність фаворита не може тривати довго. На думку низки політологів, події, аналогічні тим, що мали місце наприкінці січня — у лютому цього року в Єгипті та Лівії, можуть стрімко вивести в лідери кого-небудь з уже популярних або маловідомих республіканських політиків.

Наведу розроблену фахівцем у царині моделювання електоральних процесів Нейтом Сільвером діаграму (рис. 1), котра унаочнює взаємне розташування “планет” — республіканських кандидатів наприкінці січня 2011 року [Silver, s.a.]. Простір, в якому вони розташовані, описаний двома осями: по горизонталі — “поміркований–консерватор”, по вертикалі — “інсайдер–аутсайдер”.

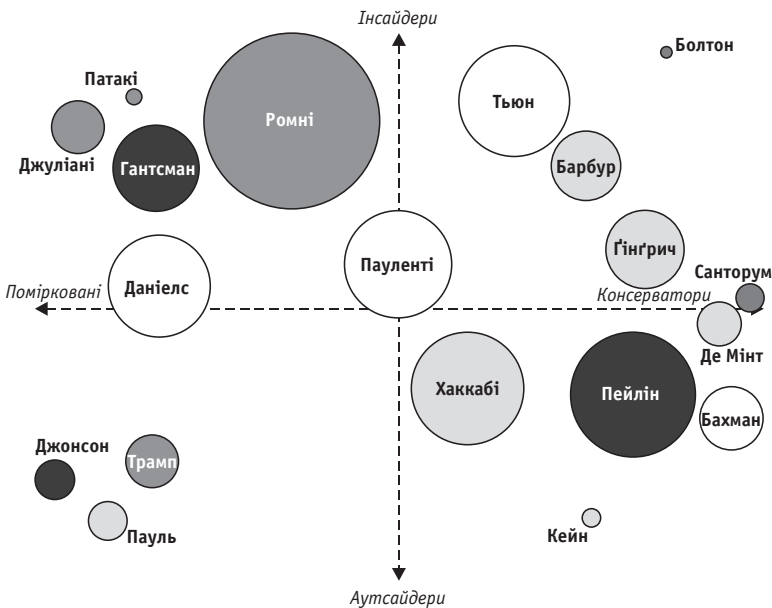


Рис. 1. Взаємне розташування республіканських кандидатів

“Горизонтальний” вимір — очевидний для США, кандидати впорядковані від “поміркованих” (ліворуч) до консервативних (праворуч). Другий вимір, на думку Сільвера, буде активно “грати” у 2012 році. “Інсайдер” — це людина, що входить до республіканської еліти, “аутсайдер” — критик партійного істеблїшменту.

Омину технічні запитання, пов’язані з побудовою цього політичного простору, і обмежуся трьома зауваженнями. Перше: діаметри політиків-

планет визначено відповідно до досліджень відомого сайту Intrade, що визначає “вагу” політика за оцінками біржових експертів. Зокрема, Intrade регулярно наголошує, що саме Міт Ромні буде номінований партією на пост президента США. Пейлін і Хаккабі — “планети” помітно менших розмірів.

Кольори кіл указують на географію кандидата: “темно-сірий” — Північ, “світло-сірий” — Південь, “білий” — Середній Захід і “чорний” — Захід. Географія кандидата вказує штати, на активну підтримку яких він може розраховувати.

Міт Ромні — успішний бізнесмен, у виборчих перегонях 2008 року у фінансовому плані був найзаможнішим претендентом на пост №1 у Білому домі. Він — досвідчений політик, у 2003–2007 роках був губернатором штату Массачусетс, очолював організаційний комітет Зимових олімпійських ігор 2002-го в Солт-Лейк-Сіті. Однак чинником, здатним ускладнити просування Ромні до президентства, є його віросповідання. Він — мормон.

На початку 2007 року 42% американців ставилися до мормонів назагал прихильно, але 46% — негативно [Newport (a), s. a.]. За даними трирічної давнини (2007, лютий), американський виборець не готовий проголосувати на президентських виборах за кандидата-мормона. Щоправда, перспективи атеїста на те, щоб очолити країну, значно нижчі (табл. 3).

Таблиця 3

**Готовність проголосувати за кандидатів у президенти,
що представляють різні соціальні групи, %**

Характеристики	Готовність проголосувати	Ідеологічна самоідентифікація		
		ліберал	поміркований	консерватор
Католик	95	97	95	94
Афроамериканець	94	95	94	92
Єврей (юдаїзм)	92	93	91	91
Жінка	88	96	89	82
Латинос	87	92	87	84
Мормон	72	75	77	66
Атеїст	45	67	48	29

Діаграма на рисунку 1 ілюструє той факт, що Ромні дотримується більш поміркованих політичних поглядів, ніж інші “розкручені” республіканські політики: Гінгрич, Пейлін і Хаккабі. Проте серія опитувань, проведених Організацією Геллапа у 2009 році, показує, що мормони — найконсервативніша електоральна група. Серед них вважають себе консерваторами 59%, серед протестантів — 46%. Помітно менш консервативні католики (36%), мусульмани (23%), євреї, точніше — прихильники юдаїзму (20%). Але ще менше консерваторів серед атеїстів і агностиків (19%) [Newport (b), s. a.]. Сказане означає, що, орієнтуючись на фінансову допомогу і голоси мормонів, Ромні, можливо, доведеться підсилити у своїй програмі консервативну складову. А це загрожувє втратою виборців інших конфесій і лібералів.

Навіть за стислого аналізу перспектив боротьби за Білий дім не можна не заторкнутися питання стосовно шансів на першість Сари Пейлін. Унаслідок її участі у виборах 2008 року вона — одна із найвідоміших у США політиків-республіканців. Хоча ще на початку поточного року низка політичних оглядачів висловлювали припущення, що Пейлін “пропустить” вибори 2012-го і зосередиться на підготовці до наступної президентської кампанії, у середині лютого вона почала формувати свій виборчий штаб. Ним керує Майкл Глесснер, який очолював її віце-президентську кампанію у 1996 і 2008 роках, він також колишній головний радник Боба Доула, кандидата в президенти від Республіканської партії. На ранніх етапах виборчого марафону головне, зазначають експерти, — це гроші і штаб, тому політики опікуються його створенням ще до своєї офіційної заяви про участь у виборах. Тепер — трохи електоральної статистики.

Наприкінці січня 2011 року, визнаючи лідерство Пейлін, третина (33%) потенційного республіканського електорату найменше воліла, щоб їхня партія номінувала її як кандидата в президенти [33% of GOP, s.a.]. В одному аналітичному дослідженні йдеться про те, що республіканців старшого віку, хоч би до якої соціальної страти вони належали, трясє від думки, що Пейлін стане кандидатом від їхньої партії в боротьбі за Білий дім.

Але більш серйозну проблему виявила серія опитувань, проведених у середині січня. З'ясувалося, що шлях Пейлін до Білого дому може бути ускладнений не тільки високим песимізмом демократів і незалежних виборців щодо її здатності очолити країну. Сумнівно вже те, що вона успішно виступить на ранніх первинних республіканських виборах у ключових штатах: Айові, Нью-Гемпширі, Неваді та Флориді. Так, в Айові вона була третьою, а у Флориді — четвертою [Palin's biggest problem, s.a.].

З іншого боку, суспільний темперамент і зовнішня привабливість дозволили Пейлін, можливо, єдиній з-поміж політиків, стати наймогутнішою мультмедійною фігурою. Вона опанувала мережевий простір, тобто дістала прямий доступ до своїх прихильників. Вона зазначає, що Джон Кеннеді став першим президентом телевізійної доби, вона буде першим президентом доби Facebook [Sidoti, s.a.]. Пейлін — авторка бестселерів, зірка багатьох реаліті-шоу, коментатор гіганта телеіндустрії Fox News.

На рисунку 1 переважна частина кольорових кіл розташована у правій частині координатної сітки, вказуючи тим самим на переважно консервативний тип політиків, котрі, як передбачається, боротимуться за президентство. Дані опитування, проведеного 20–21 лютого 2011 року, свідчать, що і виборці бачать республіканських політиків таким же чином. Дві третини електорату (67%) вважають керівництво цієї партії тією чи іншою мірою консерваторами, серед них 30% — дуже консервативними. Що стосується поміркованих і ліберальних, то, на думку потенційних виборців, їх помітно менше: 18% і 12%, відповідно. “Полярним” є образ політиків Демократичної партії: 69% — ліберали, з яких більшість (43%) дуже ліберальні, 23% — помірковані й 4% — різною мірою консервативні [47% Say GOP, s.a.].

Заслужовують на увагу дані, отримані на початку лютого 2011 року в опитуванні, проведеному на замовлення Fox News — організації, відомої своїми прореспубліканськими поглядами. Ці результати передусім станов-

лять цінність тому, що відображають ситуацію із лідерством у Республіканській партії за рік до початку нової виборчої кампанії. Але значимість їх визначається ще й тим, що зондаж думок здійснено спільно двома полстерськими службами: Anderson Robbins Research, що працює на Демократичну партію, та Shaw & Company Research, що виконує замовлення республіканців.

Одне із головних дослідницьких запитань цього дослідження формулювалося так: “Зараз я прочитаю вам перелік імен, стосовно кожного з них, будь ласка, скажіть, чи буде ця людина добрим президентом. Якщо Ви ніколи не чули про цю людину, скажіть про це одразу”. До списку були включені імена 14 політиків, тією чи іншою мірою обговорюваних у зв’язку з аналізом перспектив Республіканської партії на майбутніх виборах.

У республіканській частині вибірки лише два політики отримали понад половину позитивних відповідей: Хаккабі (55%) і Ромні (54%). Третім був Гінгрич, його як “доброго президента” відзначили 43% опитаних, далі йшла Пейлін (40%) [Fox News, s.a.].

Утім, необхідно вкрай пильно спостерігати за виборчою кампанією Пейлін. Один із постійних блогерів відомого ліберального веб-порталу Daily Kos не дуже академічно, але точно зазначив, що Пейлін балотуватиметься за підтримки коаліції ксенофобськи налаштованих матусь футболістів, соціопатичних колекціонерів зброї та палких аматорів історії Американської революції. Але це чимало, вони становлять близько 70% республіканського електорату [Johnograff, s. a.].

15 лютого 2011 року — на екваторі лютого — організація Public Policy Polling поцікавилася, до виконання якого з обов’язків — президента чи віце-президента — найбільшою мірою готові, на думку їхніх однопартійців і членів Демократичної партії, четверо провідних республіканських кандидатів. Результати зведено в таблиці 4.

Таблиця 4

Готовність республіканських кандидатів до виконання обов’язків президента і віце-президента країни, %

Варіанти	Ромні		Хаккабі		Гінгрич		Пейлін	
	демократи	республіканці	демократи	республіканці	демократи	республіканці	демократи	республіканці
президент	13	45	8	38	4	29	7	27
віце-президент	16	24	21	30	18	37	16	48
не певен	70	31	71	32	78	34	52	26

Наведена статистика дала привід авторам звіту зазначити, що за винятком Ромні ці кандидати радше сприймаються електоратом як колеги по президентській кампанії, ніж як президенти. А керівник Public Policy Polling зауважив, що попри неабияку популярність усіх цих політиків, безліч запитань щодо їхньої готовності очолити країну є в їхніх однопартійців, а про демократів і незалежних виборців годі й казати [Only Romney, s.a.].

За даними цієї ж полстерської організації, у першу декаду лютого поточного року Обама випереджав кожного із цих чотирьох можливих республіканських кандидатів у восьми “важких” штатах: Айова, Вірджинія, Колорадо, Нью-Мехіко, Огайо, Північна Кароліна і Флорида. Це штати, в яких виборці в перебігу президентських виборів не демонструють постійних переваг кандидатам якоїсь певної партії, на їхні голоси йде особливе “полювання”. У 2008 році Обама випередив у них Маккейна в середньому на 7%. У серії лютневих опитувань Ромні відставав від Обами на 5%, Хаккабі — на 7%, Гінгрич — на 11%, Пейлін — на 15% [Obama, s.a.].

Можливо, найближчі місяці виявлять політичні й соціально-економічні пріоритети республіканського електорату і, як наслідок, визначить їхній головний кандидат.

Що може означати активізація “Чайної партії”?

Рух, відомий як “Чайна партія”, дістав свою назву від “Бостонського чаювання” — протесту колоністів проти податку на чай, сплачуваного Англії. У 1733 році вони затопили чай, захоплений ними на англійських кораблях, і це послугувало імпульсом до американської Революції. Якщо говорити про сучасний етап розвитку “Чайної партії”, то його початок належить до президентської виборчої кампанії 2008 року.

На хвилі критики низки законодавчих ініціатив і політичних рішень президента Обами цей рух зміцнів і 2010-го став відігравати помітну роль у політичному житті країни. Наприкінці минулого року п’ята частина виборців країни (21%) розглядали себе як прихильників “чайного руху”, а ще 11% мали таких серед друзів і членів сім’ї. Вісім із десяти прихильників цього об’єднання (80%) вважали себе консерваторами в політиці, 64% — республіканцями, понад чверть (28%) — не належали до жодної із провідних партій, і лишень 8% — до демократів. Серед членів цього руху приблизно рівні пропорції чоловіків і жінок, лише 8% становить молодь (віком до 30 років) і переважно (92%) — білі [Tea Party, s.a.].

Одна обставина вказує на можливе найближчим часом зростання кількості прихильників “чаювань” (слово party перекладається як “вечірка” і як “партія”). Упродовж останніх двох років змінилася політико-ідеологічна композиція дорослого населення. Частка “лібералів” тримається на одному рівні (була 22%, стала 21%), але за рахунок зниження пропорції “поміркованих” (із 37% до 35%) зростала частка “консерваторів” (із 37% до 40%) [Soad, s. a.].

На початку лютого 2011 року увиразнилося цікаве розшарування прихильників Республіканської партії. В одному з ключових питань сучасної політики — про розміри федеральних витрат на соціальні програми, підтримку фермерів, розвиток альтернативних джерел енергії та інші напрями — республіканці, що стоять поза “чайним рухом”, дотримуються позицій, характерних для демократів. Приміром, серед республіканців, які вважають себе членами “Чайної партії”, 33% висловлюються за скорочення державного фінансування у сфері освіти, а 26% вважають, що ці витрати треба збільшити. Розподіл думок демократів принципово інший: лише 5% — за скорочення фінан-

сування освіти, тоді як 78% вважають, що воно має зрости. З ними “поряд” опиняються члени Республіканської партії, які не входять у “чайний рух”: 4% — за зниження витрат і 64% — за їх збільшення [Tea Party’s Hard Line, s.a.].

Наприкінці жовтня 2010 року 73% американців погоджувалися з тим, що активізація “Чайної партії” підвищить рівень участі людей у політиці, 55% бачили в цьому поглиблення політичного розшарування суспільства і 54% — причину більш відповідального ставлення людей до нагальних проблем [Jones (b), s.a.]. У середині січня цього року ледь менше третини (30%) дорослих американців підтримували цей рух, чверть (25%) були його опонентами і близько половини (46%) посідали нейтральну позицію. Семеро із десяти опитаних (71%) вважали тією чи іншою мірою важливим, щоб конгресмени від Республіканської партії враховували позиції “Чайної партії” щодо проблем, які стоять перед країною. Серед республіканців таку думку поділяли 88%, у стані демократів — 53% [Saad, s.a.].

Серед експертів немає однозначної думки стосовно перспектив зближення Республіканської партії з “Чайною”. Це загрожує республіканцям посиленням у партії консервативного крила, зсувом управо [Abramowitz, s.a.] і, отже, може призвести до вимивання з традиційного електорату партії поміркованої його частини і “старих консерваторів” [Harrop, s.a.].

Трохи понад половину (56%) республіканців і близько половини (46%) виборців, які не підтримують дві “великі” партії, вважають, що роль “Чайної партії” у різноманітних виборах, що відбудуться найближчими роками, буде зростати. Демократи дивляться на це інакше; четверо із десяти (38%) гадають, що “поціновувачі чаю” будуть менш помітні у виборчому марафоні 2012 року, ніж на проміжних виборах 2010-го [Expert, s.a.]. Але в будь-якому разі вочевидноється, що в найближчій виборчій кампанії може з’явитися “третя сила”, характер впливу якої вельми передбачуваний, але силу її впливу поки важко оцінити.

Незадовго до кінця лютого 2011 року не було ясності в підтримці головних республіканських кандидатів прихильниками їхньої партії та “чайного руху” (табл. 5).

Таблиця 5

Підтримка республіканських кандидатів на пост президента США різними електоральними групами, 18–20 лютого 2011 року, %

Групи електорату	Хаккабі	Ромні	Пейлін	Гінгрич
Республіканці і незалежні, які мають намір голосувати за Республіканську партію	18	16	16	9
Республіканці	21	17	17	10
Незалежні, які планують голосувати за Республіканську партію	11	16	15	8
Консерватори	21	15	15	11
Ліберали і помірковані	12	19	20	5
Прихильники “Чайної партії”	17	17	15	13
Не прихильники “Чайної партії”	20	17	17	5

Хоча ставлення до номінування Гінгрича найбільш критичне, повертає увагу та обставина, що кожного із зазначених кандидатів фактично підтримує не більш як п'ята частина розглядуваних електоральних груп [Jones (c), s.a.].

Яким є чисельне співвідношення прихильників демократичної та республіканської партій серед виборців?

Від кінця 1980-х років більшість американського електорату ідентифікує себе як демократів. За даними геллапівських опитувань, у період 1991–2005 років частка демократів і симпатиків цієї партії в середньому переважала частку прихильників Республіканської партії на 2–3%, а в 1992, 1993, 1998 і 1999 роках перевищувала 7%. Більш значні відмінності в партійних установах електорату фіксує дослідницький центр Pew Research Center. За його даними, впродовж 20 років – від 1987-го до 2007 року – перевищення частки виборців-демократів над виборцями-республіканцями становило не менш як 9%, а 2003–2007 роками дорівнювало 14–15%.

Упродовж 2007 року, що передував президентським виборам, за даними Геллапа [Newport, Carroll, s. a.], частка людей, які ідентифікували себе з Демократичною партією, варіювала в інтервалі 35–42%, із Республіканською – становила 30%. Докладне дослідження Pew Research Center, завершене до кінця березня 2008 року, дало підстави для такого висновку: “Баланс партійної ідентифікації в американському електораті сприятливий для Демократичної партії і значно кращий за той, що був у перебігу двох попередніх президентських виборів” [Fewer Voters, s.a.]. З-поміж п'яти з половиною тисяч зареєстрованих виборців, що брали участь в опитуванні, 36% віднесли себе до демократів, 27% – до республіканців.

Січневі опитування 2011 року, проведені низкою провідних американських організацій, не виявили одночасного падіння частки демократів і зростання частки республіканців. У всіх зондажах (табл. 6) частка демократів в електораті не нижча за частку прихильників Республіканської партії.

Таблиця 6

**Партійна стратифікація електорату в січні 2011 року, %
[National Party, s. a.]**

Організація	Дата опитування	Партійні переваги		Різниця (“республіканці – демократи”)
		республіканці	демократи	
Rasmussen	01–31.01	35	35	0
ARG	17–20.01	28	30	–2
CBS/Times	15–19.01	27	34	–7
NBC/WSJ	13–17.01	21	31	–10
ABC/Post	13–16.01	23	33	–10
Kaiser FF	04–14.01	26	39	13
Ipsoc/Reuters	07–10.01	21	30	–9
AP-GfK	05–10.01	25	28	–3
Pew	05–09.01	27	32	–5

Організація Геллапа розпочала регулярне вивчення партійної ідентифікації потенційного електорату 1988 року [Jones (d), s. a.]. У рік перемоги Барака Обами опитування фіксували таку партійну стратифікацію: демократи становили понад третину електорату (36%), республіканці — трохи понад чверть (28%) і незалежні виборці — 36,5%. У 2010 році для вивчення партійних преференцій полстери провели 21 опитування, охопивши 25 тис. респондентів. У середньому частка американців, які назвали себе демократами, дорівнювала 31%, середня частка республіканців — 29% — була лишень на два відсотки нижчою, а група незалежних виборців становила 38%.

Що відбулося за два роки після останніх президентських виборів? По-перше, частки демократів і республіканців опинилися в області найнижчих оцінок, а відсоток незалежних виборців сягнув найвищої позначки за 22 роки спостережень. По-друге, увиразнилися дві тенденції. Перша: знижується сумарна частка демократів і незалежних виборців, які починають міркувати про те, щоби проголосувати за кандидата від Демократичної партії; у 2008-му їх було 52%, у 2010-му — 45%. Друга тенденція: збільшується сумарна частка республіканців і незалежних, що орієнтуються на підтримку в президентських виборах представника Республіканської партії; два роки тому їх було 40%, зараз — 44%. Таким чином, за рік до виборів американський електорат збалансований у партійному вимірі.

Фундаментальні дані про співвідношення сил демократів і республіканців за рік до початку виборчої кампанії опубліковані Організацією Геллапа в перші дні останньої декади лютого поточного року. Це — масив спостережень за 2010-й і початок 2011-го, що відображає думки майже 353 тис. дорослих американців, які мешкають у 50 штатах країни і столичному Окрузі Колумбія [Jones(e), s. a.]. Головні висновки цього дослідження такі. За два роки, що минули після президентських виборів, населення США загалом і кожного штату зокрема зрушилося в бік підтримки республіканців. Хоча таке твердження є мало приємним для Демократичної партії, слід усвідомлювати, що це сповзання донизу відбулося від найвищого за останні два десятиліття рівня популярності демократів. Отже, хоча падіння, що відбулося за час президентства Обами, помітне і завдає шкоди партії, ситуація просто повернулася до тієї, що була в середині 2000-х років, перед початком війни в Іраку, зростанням ціни на нафту і наступом рецесії, що зруйнували довіру до президента Буша-мол. і Республіканської партії. Разом із тим не відбулося значного збільшення частки електорату, що ідентифікує себе як республіканці. Побільшало тільки штатів, де виборці схильні або планують голосувати за республіканського кандидата, але все одно не “твердо” прореспубліканських штатів.

Подальші структурні зміни у складі виборців визначатимуться багатьма обставинами, в тому числі активністю “Чайної партії”.

Отже, на початок 2011 року партійне розшарування американського електорату назагал сприятливе для демократичного кандидата, тобто для Обами, але попереду серйозна боротьба за збільшення демократичної страти.

Чи буде президент Обама переобраний на другий термін?

Після поразки демократів на проміжних виборах, що відбулися 2 листопада 2010 року, низка політичних оглядачів оголосили Обаму президентом одного терміну. Безумовно, втрата значної кількості місць в обох палатах Конгресу помітно послабила можливості Обами в реалізації програми, що базується на обіцянках, даних ним у перебігу виборчої кампанії 2008 року. Однак він не втратив шансів на переобрання [Krishnamurty, s.a.].

Передусім історія доводить, що результати проміжних виборів не є ефективним показником для прогнозування результатів президентської виборчої кампанії. Наприклад, у період першого президентського терміну партії Рейгана і Клінтона програли проміжні вибори, проте на своїх других виборах вони перемогли. Водночас президенти Буш-ст. і Картер, чії партії успішно здолали проміжні вибори, не були переобрані [Trende, s. a.].

У таблиці 7 наведено значення індексу схвалення (другий стовпчик) за 22 тижні до виборів для 11 президентів, що йшли на переобрання, потім зазначено частку отриманих ними на виборах голосів (четвертий стовпчик) і різницю між ними та претендентами (останній стовпчик) [Silver (b), s. a.].

Таблиця 7

Індекс схвалення для президентів за 22 місяці до майбутнього голосування

Президент	Індекс, %	Дата	Результати голосування, %	Перевага в голосах, %
Рузвельт	75	14.01.1943	53	7
Ейзенхауер	70	05.01.1955	57	15
Буш-мол.	63	05.01.2003	51	2
Рузвельт	58	14.01.1939	55	10
Буш-ст.	58	06.01.1991	37	-6
Ніксон	56	11.01.1971	61	23
Обама	50	03.01.2011	?	?
Картер	50	08.01.1979	41	-9
Трумен	48	22.01.1947	50	4
Клінтон	47	17.01.1995	49	9
Форд	37	13.01.1975	48	-2
Рейган	37	17.01.1983	59	18

Помітної кореляції між індексом схвалення діяльності президента, обчисленим за 22 місяці до виборів, і характером перемоги немає. Але зі значенням індексу схвалення 50% і нижче за 22 місяці до виборів перемагали Трумен, Клінтон і Рейган.

Невисокий рівень підтримки реформ, започаткованих Обамою, також не є індикатором перемоги на виборах кандидата від Республіканської партії. Демократам доведеться активніше, переконливіше доводити до електорату просту думку: серйозні зміни вимагають значного часу. Тут на їхню ко-

ристь той факт, що половина (52%) можливих виборців пов'язують економічні проблеми, рецесію з політикою часів президентства Буша-мол. і лише четверо із десяти (41%) покладають провину за це на Обаму [Voters, s. a.].

Багато експертів прогнозують, що під впливом ідей "Чайної партії" передвиборчі пропозиції республіканських кандидатів можуть помітно зрушитися вправо, понад те, може статися так, що серед них узагалі не виявиться поміркованих політиків. Так, існує консервативний рух "Anyone But Mitt" (Будь-хто, але не Мітт), спрямований проти Ромні. Поява третього кандидата від "Чайної партії" розглядається деякими оглядачами не як загроза перемозі Обами, а як підвищення його шансів на переобрання. У 1992 році, коли незалежним кандидатом був Росс Перо, Білл Клінтон зміг перемогти Буша-ст., який ішов на другий термін, діставши підтримку лише 43% електорату.

На боці Обами також його пряма перевага в поки що "гіпотетичному" змаганні з найвідомішими і найдосвідченішими республіканськими політиками. У перші дні лютого до тисячі респондентів звернулися із запитанням: "За кого б Ви проголосували на президентських виборах, якби вони проходили сьогодні?" У протистоянні з Ромні Обама був би першим із перевагою у 7% (48 : 41%), Хаккабі поступився би йому 8% (49 : 41%). Ще більш розгромно завершилося б "голосування" для Пейлін (56 : 35%) і Гінгрича (55 : 35%) [Fox News, s.a.].

Необхідно брати до уваги й природні зміни в демографії країни: у складі електорату скорочується частка представників старших поколінь і збільшується пропорція тих, хто належить до генерації "Мілленіум" — 19–29-літніх. У 2008 році дві третини (66%) цієї електоральної страти підтримали Обаму і третина (32%) віддала свої голоси Маккейну. За два минулі роки молодь дещо збайдужіла у своєму ставленні до обраного президента, вона не бачить тих змін у країні, на які сподівалася, голосуючи за нього. Проте у цьому поколінні — порівняно з іншими віковими групами — найбільша частина ідентифікує себе як лібералів і прихильників Демократичної партії, і вони частіше за інших схвалюють діяльність президента Обами [Millennials, s.a.].

Назву ще один момент, який може мати важливе значення в підтримці Обами американцями. Для них важливим є образ країни у світі, й вони чітко бачать, що Обама став одним із лідерів світової політики. Опитування, проведене Організацією Геллапа на початку лютого цього року, дає таку статистику: 52% опитаних вважають, що лідери світової політики шанують президента Обаму і 41% — що "не дуже багато". Недивно, що ця позиція визнається партійною належністю респондента: серед республіканців кожен четвертий (24% визнає повагу до Обами з боку закордонних політиків, у групі незалежних виборців — половина (53%), у страті прихильників Демократичної партії — три чверті (76%). У попередні два роки переважна частка американців фіксувала повагу до Обами у світі, та все одно 52% — це історично високий показник. Джордж Буш-мол., за винятком нетривалого періоду після трагедії 11 вересня 2001 року, і Білл Клінтон, відповідно до опитувань минулих років, були менш шановані світовою політичною елітою [Newport (c), s.a.].

Свого роду стартовими для подальшого аналізу є результати опитування зареєстрованих виборців, проведеного Організацією Геллпа в перший тиждень лютого 2011 року [Saad, s.a.]. Проголосувати на виборах 2012-го за Обаму були готові 45% із них, 45% мали намір віддати свої голоси “кандидату від Республіканської партії”. Установки різних електоральних груп відображено в таблиці 8.

Таблиця 8

Готовність головних електоральних груп голосувати у 2012 році за Барака Обаму, %

Групи	Обама	Кандидат від Республіканської партії	Інше, не певен
чоловіки	42	45	13
жінки	47	44	9
білі	39	51	11
не білі	63	26	10
18–34 роки	51	44	5
35–54 роки	43	44	13
55 років і більше	43	45	12
республіканці	7	88	5
незалежні	41	41	18
демократи	84	10	6

Як і раніше, головні виборці Обами — жінки, не біла частина електорату і молодь. Можна припустити, що найважливішими елементами виборчої стратегії Обами, як і в переможний рік, будуть: збільшення чисельності прихильників-демократів, боротьба за голоси незалежних і прагнення зберегти на своєму боці тих, хто голосував за нього 2008 року.

Якщо розглядати історію президентських виборів, що відбулися після Громадянської війни (1861–1865), то 73% президентів, які йшли на другий термін, перемогли; після Другої світової війни — 70%. Спеціальна регресійна модель, побудована Сильвером, показує, що на початку 2011 року ймовірність перемоги Обами — якщо спиратися суто на історичні факти, становила 65%. А те, що відбуватиметься далі, прочитується в діаграмі на рисунку 2.

Приміром, якщо за 15 місяців до дня голосування індекс схвалення Обами дорівнюватиме 65%, тоді ймовірність його перемоги буде понад 90%; за індексу схвалення 45% імовірність бути переобраним виявиться близько 60%.

* * *

Завершується лютий 2011 року, первинні вибори розпочнуться за десять місяців, і потім іще стільки залишатиметься до дня голосування. Зараз рано прогнозувати результат цих виборів, але проведений аналіз дає змогу уточнити загальні цілі й гіпотези соціологічного моніторингу прийдешньої боротьби за Білий дім.

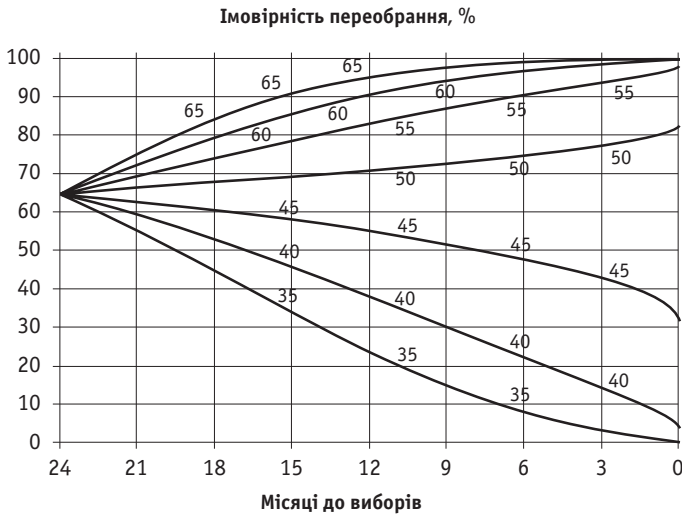


Рис. 2. Імовірність переобрання на другий термін, обчислена на підставі індексу схвалення Геллапа [Silver (c), s.a.] (внизу – кількість місяців до виборів)

Наявна в розпорядженні американських полстерів інформація про ставлення населення країни до політики президента Обами, дані про політико-ідеологічні установки різних груп виборців і багато чого іншого дає підстави говорити про вельми суттєві шанси чинного президента на переобрання. Таким чином, запланований моніторинг має бути зорієнтований на виконання двох завдань, хоча на якомусь етапі залишиться лише одне з них.

Перше завдання – вивчити, яким чином, унаслідок яких обставин наявні у президента Барака Обами шанси на переобрання будуть підвищуватися і виборча кампанія 2012 року завершиться його переобранням.

Друге завдання – виявити й описати чинники і процеси, що призведуть до зниження наявних зараз у президента Обами шансів на переобрання, результатом чого стане перемога одного з кандидатів від Республіканської партії.

Тепер про історико-соціологічні та методологічні аспекти моніторингу. Сьогодні домінує уявлення про те, що опитування громадської думки і все, що стосується аналізу отримуваних даних, – це лише сфера прикладних досліджень, покликаних забезпечити суспільство і владні структури інформацією про те, як суспільство бачить себе у просторі всієї сукупності політико-ідеологічних, соціально-економічних та інших процесів. Однак накопичений за багато десятиліть матеріал про мінливість електоральних уявлень, створені методи збирання й опрацювання даних про структуру думок потенційних виборців, прийоми моделювання динаміки ставлення різних груп населення до кандидатів, які беруть участь у виборчому марафоні, змушують інакше, ніж заведено, дивитися на вивчення громадської думки як певну форму наукового пізнання.

Три чверті століття вивчення громадської думки в Америці надають особливе місце цій царині соціальної науки у системі історико-наукових розроблень, що заторкують специфіку соціологічного знання. Лише ця галузь соціології свідомості має довгі (близько семи десятиліть) ряди спо-

стережень над установками людей, і тільки в рамках електоральних досліджень можлива перевірка точності соціологічних вимірювань і прогнозів.

Гадаю, проведення моніторингу виборчої кампанії 2012 року у США має спрямовуватися на прояснення й конкретизацію зробленого загальнометодологічного висновку.

* * *

Цю статтю було завершено у другій декаді лютого 2011 року. Оскільки предметом аналізу є доволі швидкоплинний процес, то вважаю за потрібне визначити, чи залишається чинною методологія описаного моніторингу, і яким бачиться зараз, у середині травня, результат американської президентської кампанії 2012-го.

Загальна методологія збереглася, разом із тим за майже два місяці, що промайнули, помітніше заявила про себе нова якість очікуваної боротьби за Білий дім. Крайня нерішучість республіканських політиків, їхні побоювання вступити у президентські перегони, з одного боку, і помітне погіршення економіки США — з іншого, передбачають, що центральним у виборчій кампанії 2012 року буде боротьба “Обами з Обамою”. Америка переобере Обаму, якщо він зможе переконати виборців, що він здебільше виконав обіцянки чотирирічної давнини і якщо його нова політика полегшить економічне становище американців і поліпшить образ країни у світі.

Згідно із даними щоденних опитувань Організації Геллапа, у лютому частка тих, хто схвалює діяльність Обами, варіювала від 44% до 51%, але цей показник постійно був вищим за частку тих, хто його роботу не схвалює. У квітні ситуація якісно змінилася. Позитивне ставлення до політики Обами висловлювали максимум 45% дорослих американців. Понад те, від 4 до 29 квітня частка тих, хто негативно характеризує його діяльність, на 3–9% переважала частку прихильників його політики. Квітень виявився найгіршим місяцем для Обами у 2011 році.

Цю тенденцію переломило зроблене 1 травня повідомлення Обами про те, що американськими десантниками був убитий Усама бен Ладен. За підсумками опитування 93% американців схвалили акцію відплати. На 4 травня діяльність Обами схвалювало 52% населення країни, а 40% — не схвалювало. Аналогічна статистика думок була зафіксована і в опитуваннях, проведених 5–9 травня. Проте загалом травнева динаміка цього індексу мала принципово іншу конфігурацію, ніж у квітні. Частка тих, хто позитивно ставився до роботи президента, постійно перевищувала частку тих, хто характеризував її негативно, причому впродовж третини місяця цей розрив становив не менш як 10%.

Середнє значення індексу схвалення за травень дорівнює 50%, згідно з моделлю Н.Сильвера (рис. 2). Це означає, що за 17 місяців до Дня голосування ймовірність переобрання Барака Обами перебуває в інтервалі 66–68%.

Джерела

Докторов Б. Явление Барака Обамы. Социологические наблюдения. — М.: Европа, 2011.

Докторов Б.З. Отцы-основатели. История изучения общественного мнения. — М.: ЦСП, 2006.

Romney Holds Slight Edge Over Huckabee and Palin <http://www.rasmussenreports.com/public_content/politics/general_politics/january_2011/romney_holds_slight_edge_over_huckabee_and_palin>.

33% of GOP Voters Hope Palin Isn't 2012 Nominee <http://www.rasmussenreports.com/public_content/politics/general_politics/january_2011/33_of_gop_voters_hope_palin_isn_t_2012_nominee>.

41% Expect Tea Party To Play Bigger Role in 2012 <http://www.rasmussenreports.com/public_content/politics/general_politics/december_2010/41_expect_tea_party_to_play_bigger_role_in_2012>.

47% Say GOP Has Plan for Future, 41% Say Same of Democrats <http://www.rasmussenreports.com/public_content/politics/general_politics/february_2011/47_say_gop_has_plan_for_future_41_say_same_of_democrats>.

Abramowitz A. Adopting Tea Party Positions Could Be Risky for GOP <http://www.huffingtonpost.com/alan-abramowitz/adopting-tea-party-positi_b_816956.html>.

Blumenthal M. Poll Accuracy Held Steady In 2010 <http://www.huffingtonpost.com/2011/02/14/poll-accuracy-held-steady-in-2010_n_823181.html>.

Electoral History Charts <<http://www.fivethirtyeight.com/2008/04/electoral-history-charts.html>>.

Fewer Voters Identify as Republicans <<http://pewresearch.org/pubs/773/fewer-voters-identify-as-republicans>>.

Fox News Poll. February 7-9, 2011

<http://www.foxnews.com/projects/pdf/021111_2012_election_web.pdf>.

Gallup Daily: Obama Job Approval

<<http://www.gallup.com/poll/113980/Gallup-Daily-Obama-Job-Approval.aspx>>.

Harrop F. Missing Moderate Republicans <http://www.rasmussenreports.com/public_content/political_commentary/commentary_by/froma_harrop/missing_moderate_republicans>.

Johnjgraff Why Sarah Palin will run and could win the GOP nomination <<http://www.dailykos.com/story/2011/02/15/944788/-Why-Sarah-Palin-will-run-and-could-win-the-GOP-nomination>>.

Jones J.M. Americans See Positive, Negative Effects of Tea Party Movement <<http://www.gallup.com/poll/144242/Americans-Positive-Negative-Effects-Tea-Party-Movement.aspx>>.

Jones J.M. Huckabee, Palin, Romney Tie for Lead in GOP '12 Preferences <<http://www.gallup.com/poll/146300/Huckabee-Palin-Romney-Tie-Lead-GOP-Preferences.aspx>>.

Jones J.M. No Early Front-Runner for 2012 GOP Presidential Nomination <<http://www.gallup.com/poll/144668/No-Early-Front-Runner-2012-GOP-Presidential-Nomination.aspx>>.

Jones J.M. Number of Solidly Democratic States Cut in Half From '08 to '10 <<http://www.gallup.com/poll/146234/Number-Solidly-Democratic-States-Cut-Half.aspx>>.

Jones J.M. Obama Averages 46.7% Job Approval in Second Year <<http://www.gallup.com/poll/145742/Obama-Averages-46.7%Job-Approval-Second-Year.aspx>>.

Jones J.M. Democratic Party ID Drops in 2010, Tying 22-Year Low <<http://www.gallup.com/poll/145463/Democratic-Party-Drops-2010-Tying-Year-Low.aspx>>.

Krishnamurty P. Five reasons why Obama remains the best bet <<http://betting.betfair.com/specials/politics-betting/us-politics/us-presidential-elections-2012-five-reasons-why-obama-remain-191110.html>>.

Kuhn D.P. GOP 2012 Field: 'What Are They All Waiting For?' <http://www.realclearpolitics.com/articles/2011/02/19/gops_2012_field_what_are_they_all_waiting_for__108935.html>.

Millennials: Confident. Connected. Open to Change <<http://pewsocialtrends.org/2010/02/24/millennials-confident-connected-open-to-change/>>.

Millennials: Confident. Connected. Open to Change

<http://www.huffingtonpost.com/2009/04/30/party-id_n_725948.html>.

NCPP Analysis Of Final Statewide Pre-Election Polls 2010 <<http://ncpp.org/files/NCPP%20Election%20Poll%20Analysis%202010%20-%20Final-%200202.pdf>>.

Newport F. Americans Say Reagan Is the Greatest U.S. President

<<http://www.gallup.com/poll/146183/Americans-Say-Reagan-Greatest-President.aspx>>.

Newport F. Americans' Views of the Mormon Religion

<<http://www.gallup.com/poll/26758/Americans-Views-Mormon-Religion.aspx>>.

Newport F.D.C. Hawaii Still Most Approving of Obama; All States Decline

<<http://www.gallup.com/poll/146294/Hawaii-Approving-Obama-States-Decline.aspx>>.

Newport F. Majority of Americans Say World Leaders Respect Obama <<http://www.gallup.com/poll/146129/Majority-Americans-Say-World-Leaders-Respect-Obama.aspx>>.

Newport F. Mormons Most Conservative Major Religious Group in U.S. <<http://www.gallup.com/poll/125021/Mormons-Conservative-Major-Religious-Group.aspx>>.

Newport F. Within GOP, Huckabee Most Liked, Palin Best Known <<http://www.gallup.com/poll/145508/Within-GOP-Huckabee-Liked-Palin-Best-Known.aspx#1>>.

Newport F., Carroll J. Key Election Trends From 2007

<<http://www.gallup.com/poll/103495/Election-Summary.aspx>>.

Obama in the swing states

<<http://publicpolicypolling.blogspot.com/2011/02/obama-in-swing-states.html>>.

Only Romney seen as presidential material

<http://www.publicpolicypolling.com/pdf/PPP_Release_US_0217.pdf>.

Overyby P. 2012: The Year Of The Billion-Dollar Campaigns? <<http://www.npr.org/2011/02/18/133809150/2012-the-year-of-the-billion-dollar-campaigns>>.

Palin's biggest problem

<<http://publicpolicypolling.blogspot.com/2011/01/palins-biggest-problem.html>>.

Saad L. Americans Believe GOP Should Consider Tea Party Ideas <<http://www.gallup.com/poll/145838/Americans-Believe-GOP-Consider-Tea-Party-Ideas.aspx>>.

Saad L. Conservatives Continue to Outnumber Moderates in 2010 <<http://www.gallup.com/poll/145271/Conservatives-Continue-Outnumber-Moderates-2010.aspx>>.

Saad L. Nameless Republican Ties Obama in 2012 Election Preferences <<http://www.gallup.com/poll/146138/Nameless-Republican-Ties-Obama-2012-Election-Preferences.aspx>>.

Sidoti L. Sarah Palin Demonstrates Unconventional Political Style, But Can It Bring Success? <http://www.huffingtonpost.com/2011/02/15/sarah-palins-2012_n_823298.html>.

Silver N. A Graphical Overview of the 2012 Republican Field <<http://fivethirtyeight.blogs.nytimes.com/2011/02/04/a-graphical-overview-of-the-2012-republican-field/>>.

Silver N. Approval Ratings and Re-Election Odds <<http://fivethirtyeight.blogs.nytimes.com/2011/01/28/approval-ratings-and-re-election-odds/#more-5685>>.

Silver N. Post-Midterm Approval Ratings Don't Predict Re-Election Chances <<http://fivethirtyeight.blogs.nytimes.com/2011/01/05/post-midterm-approval-ratings-dont-predict-re-election-chances/>>.

Tea Party at Year's End <http://www.rasmussenreports.com/public_content/politics/general_politics/december_2010/tea_party_at_year_s_end>.

Tea Party's Hard Line on Spending Divides GOP <<http://pewresearch.org/pubs/1892/tea-party-republicans-divide-cuts-federal-spending>>.

Trende S. An Early Look at Obama's Re-election Bid <http://www.realclearpolitics.com/articles/2011/02/09/what_obamas_approval_rating_says_about_2012_108818.html>.

Tumulty K. Mike Huckabee still want to be president? <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2011/02/20/AR2011022003760.html?sid=ST2011022003768>>.

Voters Still Think Bush To Blame for Bad Economy <http://www.rasmussenreports.com/public_content/business/general_business/february_2011/voters_still_think_bush_to_blame_for_bad_economy>.

Weigant C. Obama Poll Watch. January, 2011

<<http://www.chrisweigant.com/2011/02/01/opw1101/>>.